

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum Christus secundum quod homo sit caput
ecclesie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

nem in se, & ad meritum personale. Gratia verò gratis data ordinatur ad utilitatem Ecclesie, vt donum linguarum, operatio miraculorum, & huiusmodi.

7 Et de vtraque gratia potest procedere questio ad quã dicenda sunt tria. Primum est quod in Christo fuit gratia grati faciens & gratia gratis data. Secundum est quod Christus habuit vtriusque gratia plenitudinẽ. Tertium est quod non obstat te tali plenitudine gratia Christi fuit finita.

8 Primum apparet primo de gratia grati faciente tripliciter. Primo sic cum intellectus & voluntas proportionantur, si intellectus eleuaretur voluntate nõ eleuata, non remaneret proportio, sed in Christo fuit intellectus eleuatus per gloriã vt inf. dist. seq. parebit, ergo & eius voluntas fuit eleuata per gratiã. Secundum sic, nõ est actus perfectus nisi sit a potentia perfecta, sed perfectio voluntatis est gratia, ergo ad hoc quod actus voluntatis Christi esset perfectus, oportuit quod voluntas eius esset perfecta per gratiã. Tertium sic, meritum nõ est sine gratia, sed Christus venit in mundum ad merendum nobis, ergo potuit quod in ipso esset gratia gratum faciens, quæ est principium merendi. hæc autẽ dicta sunt supposito quod oporteat ponere gratiã habitua lem formaliter nos gratificantem. Itẽ patet de gratia gratis data sic, cui cõpetit docere de nouo illa quæ rationi naturali sunt incognita, nec ex aliquibus per se notis possunt esse deducta, ei cõpetit habere signa doctrinæ manifestatiua & confirmatiua, sed talis fuit præcipue Christus: ergo decuit quod haberet gratiã faciendi miracula & huiusmodi, quæ pertinebant ad confirmationem suæ doctrinæ, illud autem pertinet ad gratias gratis datas: sicut enim gratia gratum faciens ordinatur ad actus meritorios, sic gratia gratis data ordinatur ad confirmationem fidei & doctrinæ: ergo in Christo fuerunt gratiæ gratis datae, & sic patet primum.

9 Quantum ad secundum sciendum est quod illud dicitur plene haberi, quod habetur totaliter & perfecte. Totalitas autẽ & perfectio gratiæ, sicut aliorum habituum potest attendi dupliciter. Vno modo quantum ad intentionem quæ attenditur secundum perfectionem essentialem habitus. Alio modo secundum extensionem, quæ attenditur secundum obiecta & actus. Primo modo fuit in Christo plenitudo gratiæ, quæ habuit gratiam ita perfectam in intensiue, quod non potuit intensior esse in specie gratiæ. Cuius ratio est, quia quãdo duo se habent sicut prius & posterius ex perfectione vnus potest probabiliter cõcludi perfectio alterius. Sed gratia vnionis & habitualis in Christo se habuerunt, sicut prius & posterius. Nam ad gratiã vnionis secuta est gratia habitualis, vt dictum fuit prius: ergo ex perfectione, & cõditione gratiæ vnionis potest cõcludi perfectio & cõditio gratiæ habitualis. gratia autẽ vnionis in Christo fuit perfectissima, quæ perfectior esse nõ potest, eo quod digniori nõ potest creatura vniri, quod supposito diuino: ergo gratia habitualis cõsequens ad eam fuit perfectissima. Secundo etiã modo fuit in Christo plenitudo gratiæ, quia virtus vniuersalis principij se extendit ad omnes effectus illius generis. Sed gratia data fuit Christo, vt vniuersali principio salutis omnium, ergo gratia data ei fuit ad oēs actus, ad quos se potest extendere quocumque gratia. Et confirmatur, quia Christus caput ecclesie est, vt postea dicitur, sed nullus actus vite est in corpore, qui nõ sit in capite: ergo nullus actus gratiæ est in tota ecclesia, ad quã se non extendat gratia Christi. Et hoc est quod dicit beatus Aug. ad Dardanum cap. 33. quod sicut in capite sunt omnes sensus, sic in Christo fuerunt oēs gratiæ: & ita in Christo fuit plenitudo gratiæ intensiue, & extensiue.

10 Tertium patet, scilicet quod gratia Christi nõ fuit infinita. Primo quia capacitas finita nõ est susceptiua perfectionis infinite, sed anima Christi cum sit eiusdem rationis cum animabus nostris est finitæ capacitatis, ergo gratia recepta in ipso nõ fuit infinite perfectionis. Secundo quia perfectio meriti, vel radicis nõ merendi excedit perfectionem præmij, sed gratia comparatur ad gloriã, vel ad visionem beatam, vt principium merendi ad præmij: ergo cum visio beata in Christo nõ fuerit infinita (alioquin operatio humana in Christo æquata fuisset operationi diuine) sequitur quod gratia eius nõ fuit infinita. Quod autẽ dicitur Ioan. 3. Nõ enim ad mensurã Deus dat spiritum sanctum, Christo: quod autẽ est immensum est infinitum. Dis-

cedendum quod illud dictum exponitur tripliciter. Vno modo de dono quod Deus pater ab æterno dedit filio (scilicet de diuina natura quæ est immensa) secundum quam tantus est filius, quantum est pater. Alio modo de dono quod datum est humanæ nature, vt vniretur personæ diuine. Et istud est infinitum ex parte alterius termini. Tertio modo potest exponi de gratia habituali, quæ data est Christo non ad mensuram illam quæ data est aliis. Aliis enim dantur diuisim dona gratiarum, sicut dicit Apostolus ad Cor. 12. quod aliis datur per spiritum sermo sapientiæ, aliis sermo scientiæ &c. Christo data fuerunt omnia genera gratiarum, & ad omnem effectum. Et pro tanto dicitur non habuisse gratiam ad mensuram, nõ quod gratia eius infinita fuerit, sed quia habuit eam secundum totam sui plenitudinem intensiue & extensiue.

11 Ad primum argumentum dicendum quod instrumentum inanimatum non indiget habitu ad operandum, quia solum agit, & proprie nõ agit. Instrumentum autem animatum, quod nõ solum agit, sed etiam agit, indiget habitu ad perficiendum ipsum ad operandum, & tale instrumentum fuit humanitas in Christo, propter quod indiget gratia habituali.

12 Ad secundum dicendum quod in Christo fuit gratia linguarum, quantum ea usus nõ fuerit, quia prædicauit solum Iudæis, sicut ipse dicit Mat. 23. nõ sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israel: nec tamen propter hoc hanc gratiam inutiliter habuit, sicut nõ habet aliquis habitum inutiliter, quando eo nõ vtitur, quando non est opportunum: opportunitate enim exiliente esset inutilis sapientiã, & quicumque habitus qui non exierit in actum.

13 Ad tertium dicendum quod remota capacitas animæ, cum sit idem cum anima, vel cum potentia animæ nunquam augetur vel minuitur: propinqua autem capacitas quæ causatur ex frequentia augetur, quando est aliquid circa terminum, & pro statu illo non impletur, sed quando peruenit ad terminum, ibi est status, & impletur capacitas, & sic fuit in Christo qui habuit gratiam in summo seu in termino.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum Christus secundum quod homo, sit caput ecclesie.

Thom. 3. q. 2. art. 1.

Secundo queritur, vtrum Christus secundum quod homo, sit caput ecclesie. Et videtur quod nõ, quia capitis nõ videtur esse aliud caput, sed Christi, secundum quod homo, est aliud caput, secundum illud. 1. Cor. 11. Caput Christi Deus: ergo Christus secundum quod homo, nõ est caput ecclesie.

1 Item caput influit cæteris membris motum & sensum. Sed spiritualis sensus & motus, qui est per gratiam, non influuntur a Christo secundum quod homo. Nam sicut dicit Aug. 15. de Trin. nec Christus secundum quod homo, dat spiritum sanctum, sed solum secundum quod Deus, ergo Christus secundum quod homo non est ecclesie caput.

3 IN CONTRARIUM est quod dicitur Eph. 1. Ipsum dedit caput super omnem ecclesiam, vbi dicitur glo. quod Christus dicitur caput secundum humanitatem.

4 RESPONSIO. Videnda sunt tria. Primum est, secundum quid cõpetit Christo esse caput ecclesie. Secundum est, an sit caput omnium, & angelorum, & hominum. Tertium est, an in Christo sit eadem gratia, gratia personalis, & gratia capitis.

5 Quantum ad primum aduertendum est, quod sicut tota ecclesia dicitur vnum corpus mylticum per similitudinem ad naturale corpus hominis, eo quod sicut in corpore naturali sunt multa membra diuersos actus habentia, sic in ecclesia sunt multe persone habentes diuersa dona & officia, vt docet Apostolus. Rom. 11. & 1. Cor. 12. Sic etiam in ecclesia dicitur esse aliquod caput ad similitudinem capitis humani. In capite autem humano est duo cõsiderare, scilicet rationem conuenientie naturalis cum cæteris membris, & rationem differentie ab eis, quæ attenditur in tribus, scilicet in ordine, perfectione, & virtute, in ordine, quia caput est prima pars hominis, incipiendo a supe-

ad superiori. In perfectione, quia in capite vigent omnes sensus, & exteriores, & interiores; in ceteris autem membris est solus tactus. In virtute vero, quia virtus & motus ceterorum membrorum, & gubernatio eorum in suis actibus est a capite, propter vim cognitivam, & motivam ibi dominantem.

Hoc supposito patet quod Christo secundum quod homo est, competit ratio capitis, quantum ad eius omnes conditiones, quia illud quod est eiusdem naturae cum membris ecclesiae, excedit tamen ordine perfectione, & virtute, habet rationem capitis: sed Christus secundum quod homo, est huiusmodi: ergo Christus secundum quod homo, est caput ecclesiae. Maior patet ex dictis, Minor declaratur, quia Christus secundum quod homo, est unius naturae cum hominibus qui sunt membra ecclesiae, excedit autem in ordine, quia gratia eius altior est, & prior dignitate, et non tempore, quia omnes alii acceperunt gratiam, per respectum ad gratiam ipsius, secundum illud Roma. 8. Quos praefecit & praedestinavit conformes fieri imagini filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Excedit etiam in perfectione, quia ipse habet plenitudinem gratiarum, quam in aliis sunt diuisae secundum illud Ioan. 1. Vidimus eum plenum gratiae & veritatis: habet etiam virtutem influendi sensum, & motum spirituales membris ecclesiae, secundum illud Ioan. 1. De plenitudine eius accepimus omnes. Et sic patet quod Christo, secundum quod homo est, competit esse caput Ecclesiae, secundum omnes conditiones capitis, ipsi autem secundum quod Deus est, non competit ratio capitis, quae est ratio convenientiae naturalis cum membris: sed ceterae conditiones conveniunt excellentius Christo secundum quod Deus est, quam secundum quod homo, quia est eminentior dignitate, completior in perfectione, virtuosior in influentia seu operatione, & sic patet primum.

Quantum ad secundum, scilicet an sit caput non solum hominum, sed etiam angelorum. Sciendum est quod Christus secundum neutram naturam est caput angelorum quantum ad rationem naturalem convenientiam, quam debet habere caput cum membris, sed quantum ad alias tres conditiones potest dici caput angelorum & hominum. Cuius ratio est, quia ubi est unum corpus, necesse est ponere unum caput, sed multitudo angelorum & hominum pertinet ad unum corpus mystice loquendo, ergo habet unum caput: hoc autem est Christus, ergo &c. Maior patet. Minor probatur, quia omnis multitudo ordinata ad unum finem secundum distinctos actus & officia potest dici unum corpus, prout nunc mystice de corpore loquimur, sed multitudo angelorum & hominum ordinatur ad unum finem, qui est gloria divina fruitionis, ergo tam homines quam angeli pertinent ad unum corpus ecclesiae mysticum, quae comprehendit militantem per fidem, & triumphantem, seu regnantem per speciem: cuius multitudinis caput Christus est, non solum secundum quod Deus, sed secundum quod homo, quia dona gratiae participat eminentius, & perfectius etiam angelis. habet etiam influere eis divinas illuminationes ut dicit Dion. 7. cap. caelest. Hierar. & ideo Christus secundum quod homo, non solum est caput hominum, sed etiam angelorum. Et hoc expresse dicit Apostolus. Col. 2. loquens de Christo, qui est caput omnis principatus. Et eadem est ratio de omnibus ordinibus angelicis.

Quaeritur autem Christus sit caput angelorum & hominum, non tamen aequaliter omnium: quidam enim vniuntur sibi actualiter per gloriam, alii per fidem & gratiam, alii per solam fidem: alii vero solum in potentia quandoque ad actum reducenda, alii vero in potentia, quae nunquam reducitur ad actum. Et quia primus modus perfectior est quam secundus, & secundus quam tertius, & sic de ceteris usque ad ultimum: ideo Christus primo & principaliter dicitur caput illorum, qui sibi primo modo vniuntur, deinde secundario illorum qui secundo modo vniuntur sibi, & sic de ceteris: qui autem ei nullo modo vniuntur, neque actu, neque potentia, ut infideles damnati totaliter definit esse membra Christi, quia iam non sunt in potentia, ut Christo vniantur, & sic patet secundum.

Quantum ad tertium dicendum est quod eadem gratia per essentiam fuit in Christo ad perfectionem personalem, & ad influendum membris ecclesiae, sicut caput ha-

bet membris influere. Cuius ratio est, quia perfecti est agere, & id quod est agere ratio perfectionis in se, est sibi ratio agendi in alia (sicut idem est calor, quo ignis est calidus, & quo calefacit alia) Sed gratia personalis in Christo est, quia Christus in se perfectus est: gratia vero capitis est illa quae inluit ceteris, ergo eadem est gratia personalis, & gratia capitis, & sic patet tertium. De gratia autem unio nis dictum fuit prius quod non est aliud, nisi unio naturarum in Christo gratuita a Deo facta, nullis praecedentibus meritis.

Ad primum argumentum dicendum est quod in metaphoricis locutionibus non oportet attendi similitudinem quantum ad omnia. Sic enim non esset similitudo, sed veritas, capitis ergo naturalis non est aliud caput, quia corpus humanum non est pars alterius corporis, sed corpus similitudinarie dictum, id est, aliqua multitudo ordinata potest esse pars alterius multitudinis, sicut multitudo domestica est pars multitudinis civilis. Et ideo paterfamilias, qui est caput multitudinis domesticae, habet supra se aliud caput, scilicet rectorem civitatis, & hoc modo nihil prohibet quod Christus secundum quod homo habeat supra se aliud caput, scilicet deum, quantum ipse sit caput ecclesiae, quia sicut Christus secundum quod homo habet membris influere, sic secundum quod homo recepit influentiam a Deo.

Ad secundum dicendum est quod dare gratiam, aut spiritum sanctum convenit Christo, secundum quod deus est per auctoritatem, sed per meritum & ministerium competit Christo secundum quod homo est. Augustinus autem negat Christum secundum quod homo est, dare spiritum sanctum per auctoritatem non autem per meritum & ministerium.

Sententia huius distinctionis. XIII.
in generali & speciali.

Haec quaeritur opus est. Superius determinavit Magister de plenitudine perfectionis Christi, quantum ad gratiam. Hic vero comparat perfectionem quam habet secundum quod homo ad perfectionem dei. Et dividitur in duas. Primo comparat animam Christi ad perfectionem Dei quantum ad scientiam. Secundo quantum ad potentiam ibi, si vero quaeritur. Prima in duas. Primo movet quaestionem. Secundo determinat eam secundum alios ibi. Quibusdam placet. Tertio ponit propria determinationem, & rationes aliorum soluit ibi. Quidam respondent. Tertia pars principalis ibi, si vero quaeratur, dividitur in duas. Primo determinat veritatem. Secundo obicit in contrarium, & soluit ibi. Sed si anima illa non habet. Haec est diuisio &c.

In speciali sic procedit. Et primo quaeritur utrum Christus habuerit sapientiam aequalem Deo. Et utrum omnia sciat quae scit Deus. Et respondet secundum quorundam opinionem, quod anima Christi non habuit aequalem scientiam Deo, nescit enim omnia quae scit Deus, quia ipsa est creatura, nulla autem creatura equatur suo creatori. Et hoc confirmat auctoritate Cassiodori. Si ergo anima Christi non scit omnia quae Deus scit, non habet scientiam aequalem Deo. Si enim Christi anima sciret omnia, sequeretur impossibile. Sicut enim Deus scit creare mundum & animam ita & anima Christi sciret creare mundum, & etiam seipsam. Postea ponit circa hoc opinionem propriam, quod anima Christi per sapientiam sibi gratis collatam a verbo cui unita est, intelligit omnia, & scit omnia quae scit Deus, sed non potest omnia quae potest Deus, nec scit omnia ita plene, sicut Deus scit. Et ita non aequatur creatura creatori suo, quia licet aequatur in numero scitorum, non tamen in modo scitendi. Quod autem Apostolus dicit, Nemo novit quae dei sunt, non obstat praedictis de numero scitorum. Et arguit ad oppositum exponendo Apostolus quod spiritus datus est Christo non ad mensuram: & ideo anima Christi habuit omnem scientiam. Et hoc confirmat auctoritate Fulgentii. Inducit etiam ad hoc rationem quae talis est, nihil scit aliquis quae eius anima ignorat, sed Christus omnia scit (ut concedit omnes) ergo &c. Et quod obicitur quod tunc sciret creare mundum, & seipsam, dicitur quod habuit scientiam, sed non potentiam, scit enim quod mundus